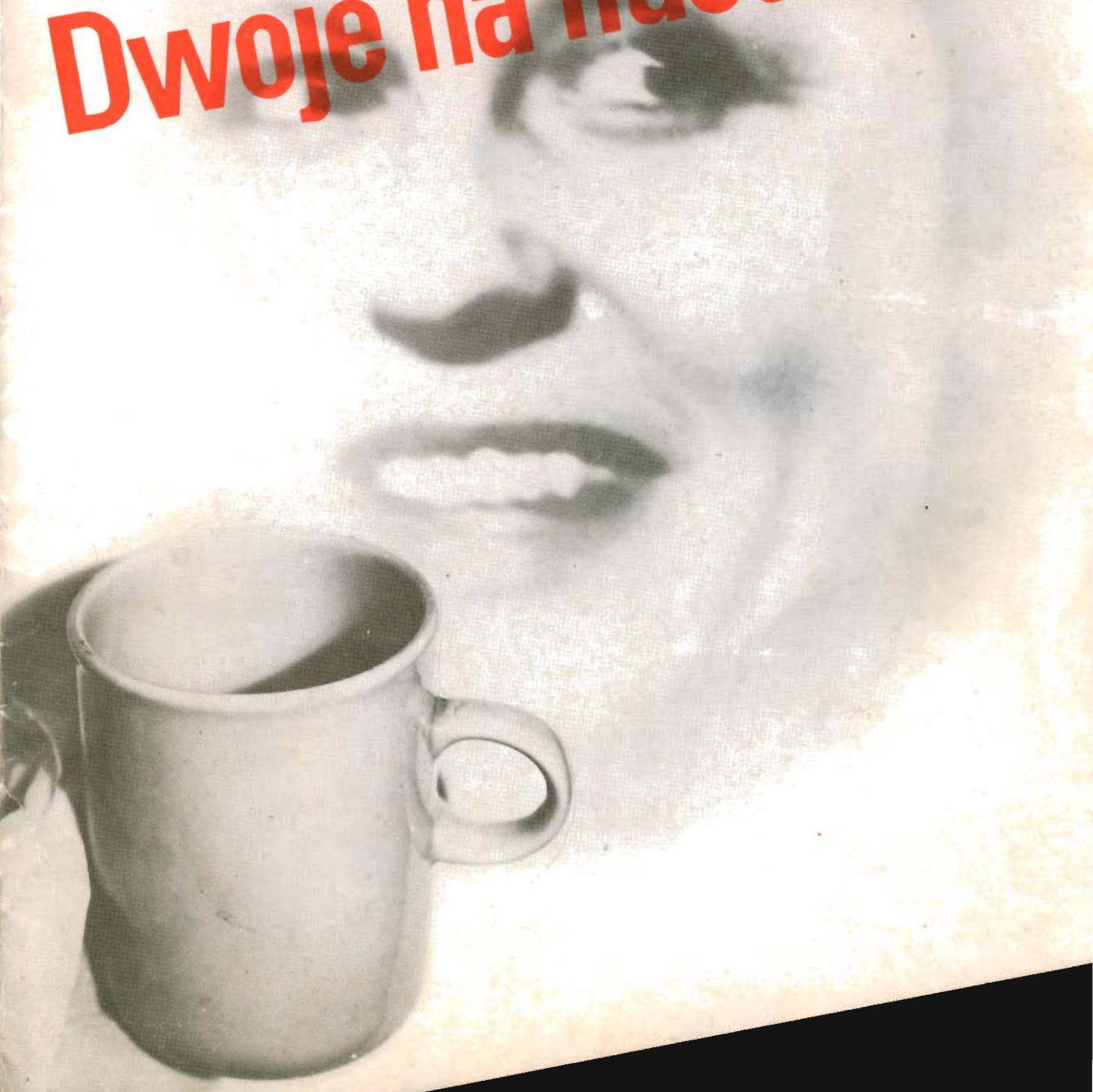

William GIBSON

Dwoje na huśtawce

William GIBSON

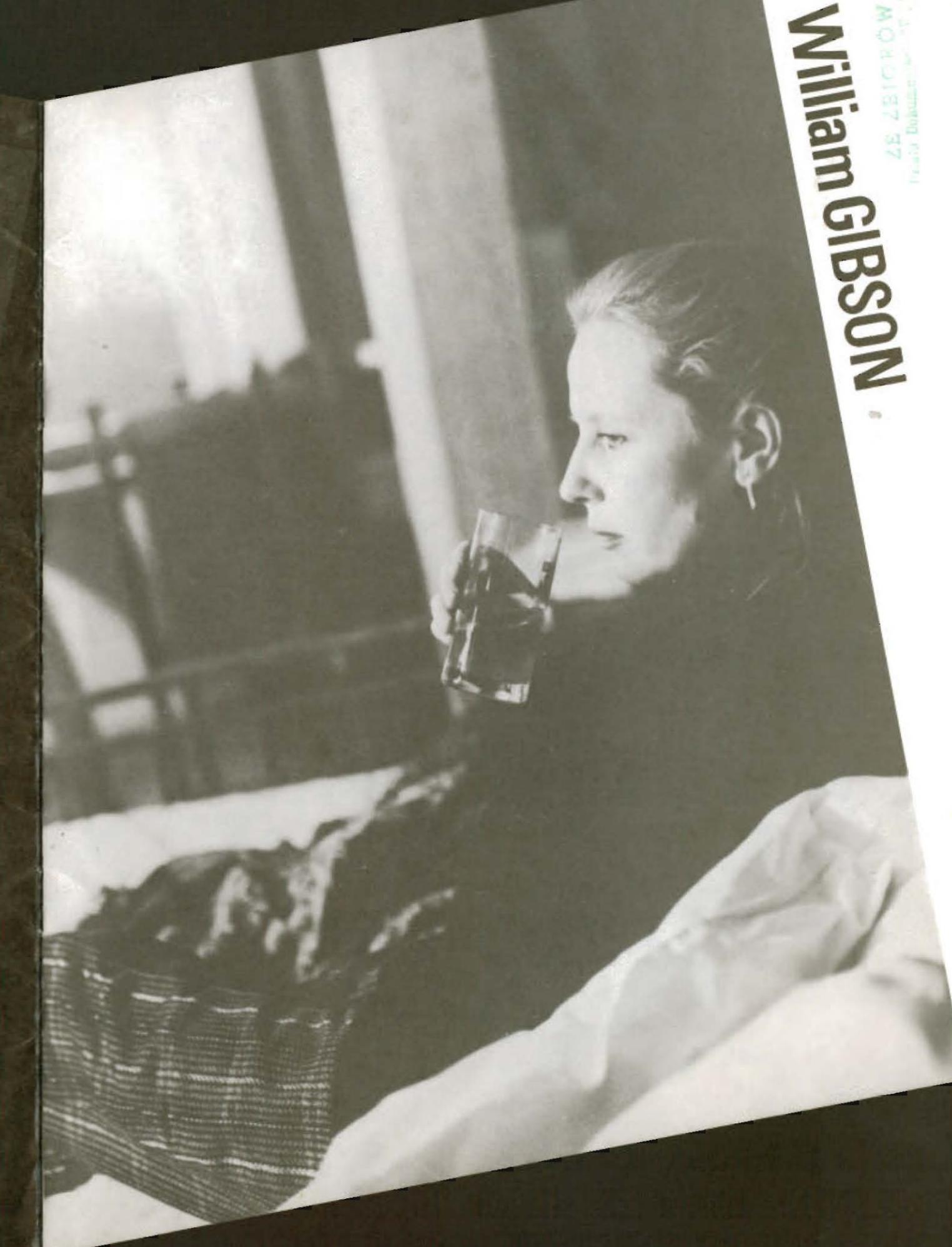
ZEGI ZBICZOWY
Fotografia: Piotr Kowalski

GIBSON i jego „HUŚTAWKA”

William Gibson urodził się 13 listopada 1914 w Nowym Jorku. W latach 1930–32 studiował w City College of the City University w Nowym Jorku. Obecnie od wielu lat mieszka i pracuje w Stockbridge w stanie Massachusetts. Jest prezesem i współfundatorem, Berkshire Theatre Festival. Działa w stowarzyszeniach literackich, aktor, eseista, zaik, dramaturg, scenarzysta, poeta, probywał też nauczycielem gry na pianinie. Długo czekał na uznanie swoich utworów scenicznych. Dopiero jako czterdziestokilkuletni autor sztuk: *I lay in Zion* (1943), *A Cry of Players* (1948), *Dinny and the Witches* (1948), zbioru wierszy *Winter Croak* (1948) i powieści *The Cobweb* (1954) — zdobył rozgłos sztuką *Dwoje na huśtawce* (*Two for the Seesaw*). Sukces nie przyszedł łatwo. Początkowo utwór ten, podobnie jak poprzednie, był odrzucany przez przedsiębiorców teatralnych. Nikt nie chciał ryzykować wystawienia sztuki nieznanego autora, a raczej nikt nie chciał wyłożyć 100.000 dolarów na realizację przedstawienia. I gdyby nie przypadek i szczęście, że reżyser Arthur Penn zaufał talentowi przyjaciela i podjął się wystawienia sztuki, pewnie nigdy *Huśtawka* nie ujrzałaby światła scenicznego. Swoje peripetyje związane z wystawieniem *Huśtawki* opisał Gibson w książce *The Seesaw Log and Two for the Seesaw* (1959), będąc już popularnym autorem sztuki, która zrobiła karierę. Prapremiera *Dwojga na huśtawce* odbyła się 16 stycznia 1958 w Booth Theatre w Nowym Jorku, w reżyserii Arthura Penna. Wystąpili w niej: Anne Bancroft i Henry Fonda. Miarą sukcesu tego przedstawienia może być fakt, że grano je 750 razy! W tym samym czasie Gibson opublikował inną swoją sztukę *The Miracle Worker* (Czarnodziejską), która została wystawiona 19 października 1959 w Playhouse Theatre w Nowym Jorku i osiągnęła prawie równie rekordową ilość 719 przedstawień. Nieprawdopodobny sukces i ogromna popularność, jaką przyniosły autorowi te dwie sztu-

ki, nie zapewniły rozgłosu następnym jego utworom: *John and Abigail* (1969) i *The Body and the Wheel* (1974). *Golda* (1978). Jedynie jego musical, będący adaptacją sztuki Clifford Odetsa *Golden Boy* (1964) cieszył się powodzeniem na Broadwayu i osiągnął 569 spektakli.

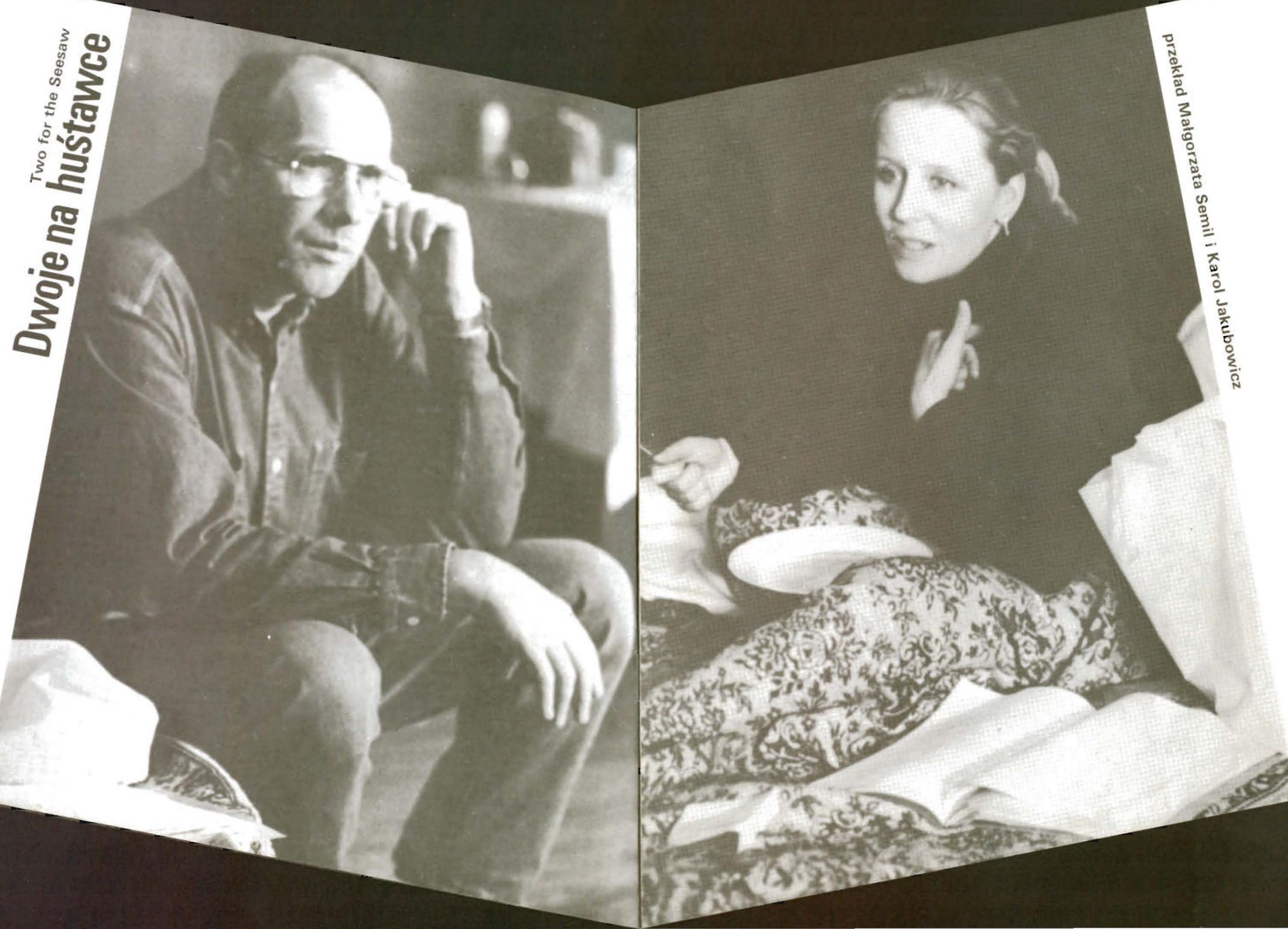
Mimo sporego dorobku literackiego Gibson pozostał dla świata autorem przede wszystkim *Dwojga na huśtawce*. Patrząc wstecz odnoси się wrażenie, że sztuka ta osiągnęła sukces wbrew sobie. Zwykła, rzec może, banalna historia miłości dwojga zagubionych, osamotnionych w wielkim mieście ludzi. Nie ma w niej żadnych wzruszających, proste sprawy ludzkie, jakich jest wiele. A jednak niezaprzeczelnym atutem tego utworu są świetnie napisane role, subtelnie w kazdym mieście, kraju, na całym świecie, naszkicowane wizerunki psychologiczne bohaterów, mistrzowskie operowanie dialogiem. Te walory przesądziły o sukcesie *Huśtawki* na wielu scenach świata. Dziś ma już ona swoją historię. Graly ją przeważnie znakomite pary aktorskie, jak: Gerry Judd i Peter Finch w Londynie, w reżyserii Arthur Penna, Annie Girardot i Jean Marais w Paryżu, w reżyserii Luchino Viscontiego;

przekład Małgorzata Semii i Karol Jakubowicz

Dwoje na huśtawie

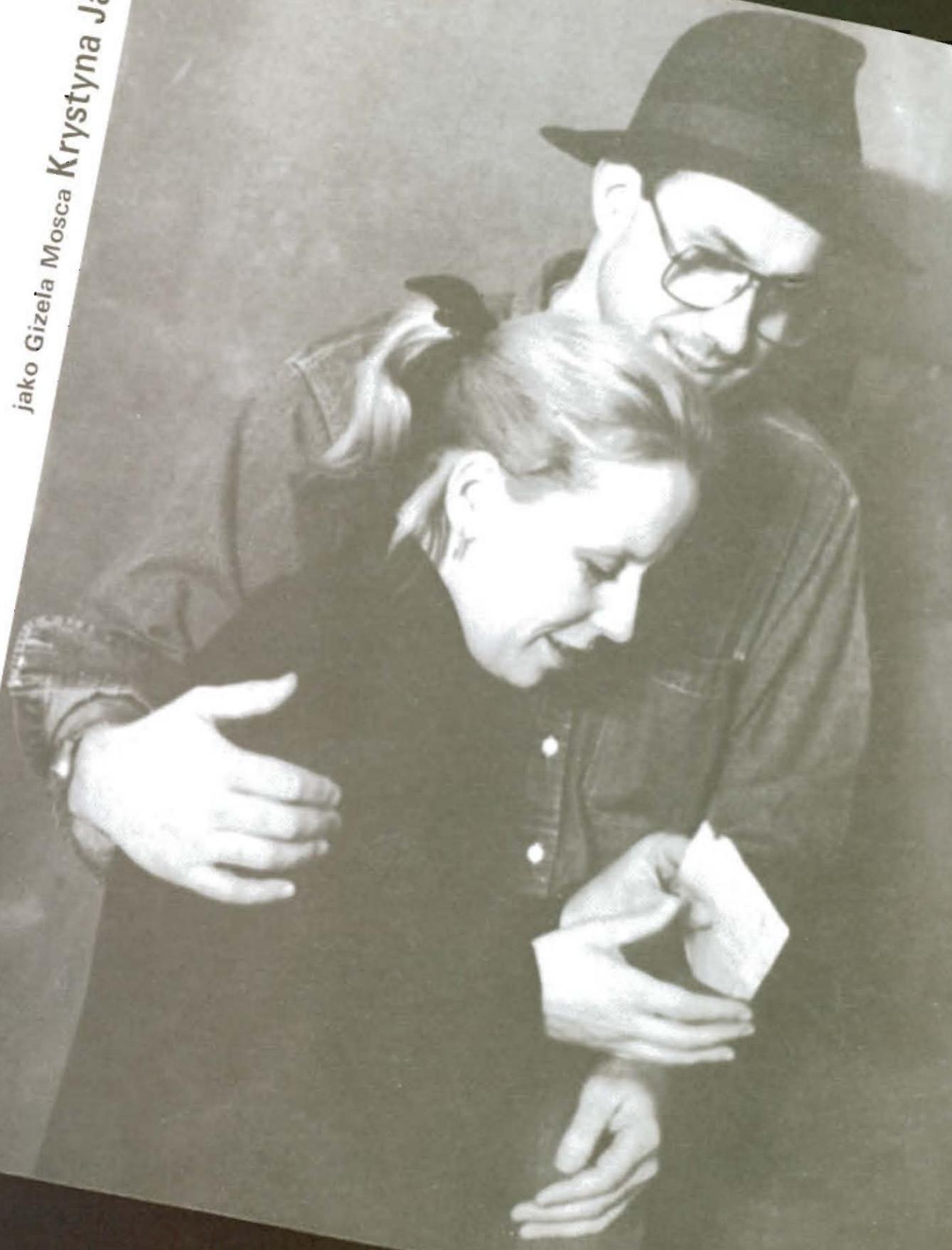
Two for the Seesaw

reżyseria Andrzej Wajda

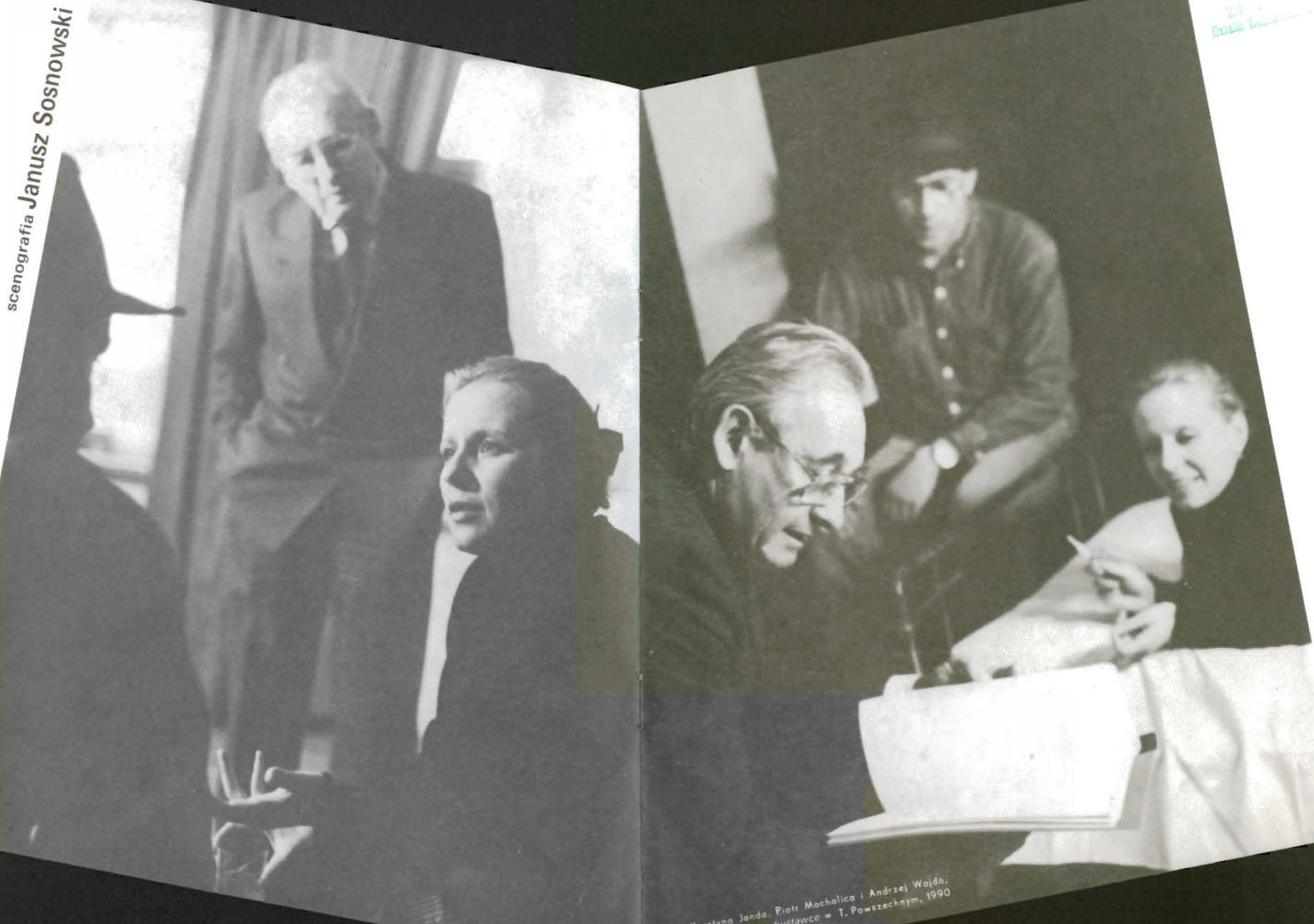
jako Gisela Mosca Krystyna Janda

jako Jerry Ryan Piotr Machalica

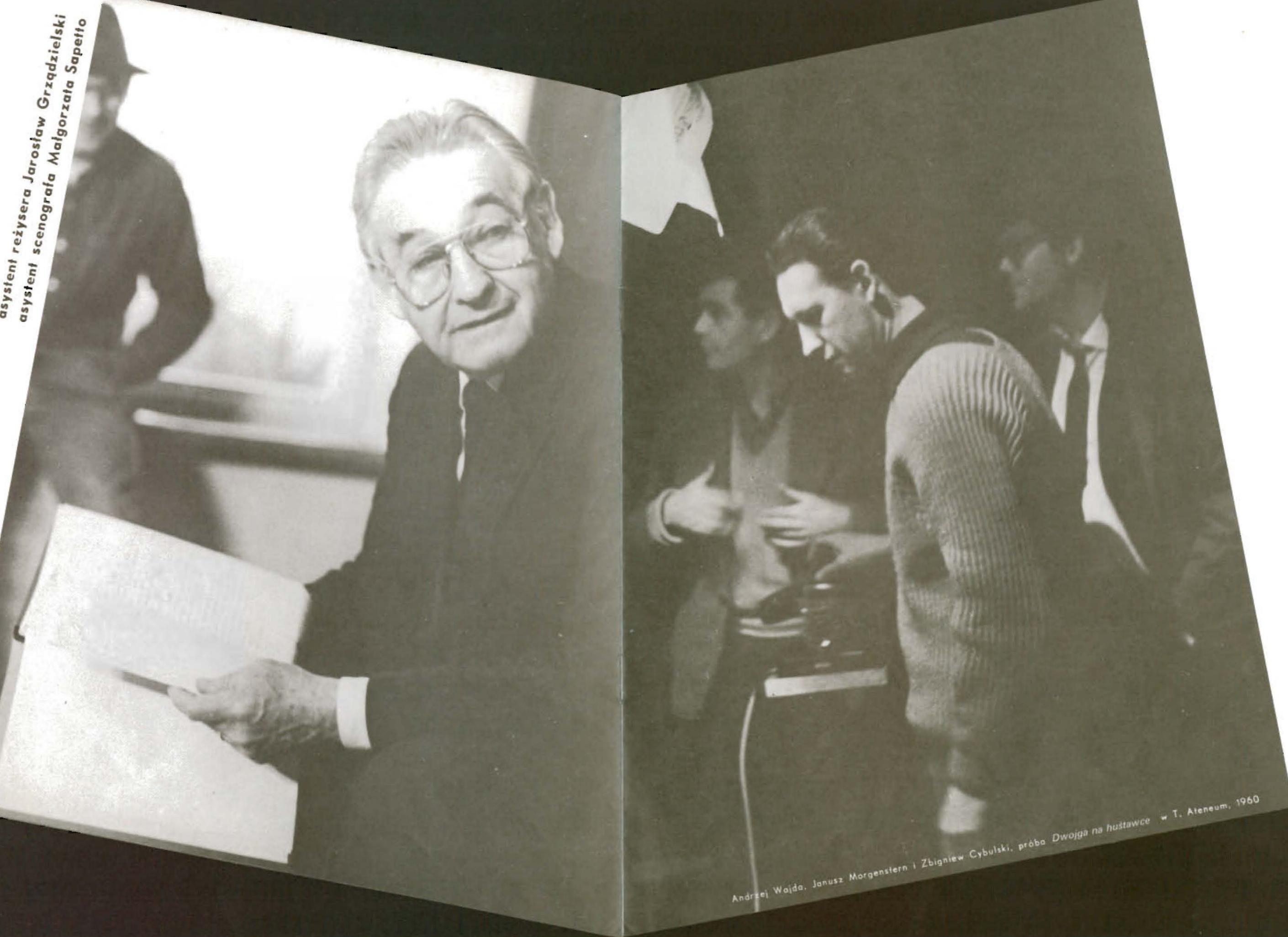
scenografia Janusz Sosnowski

Zb.
Daniele Boni

Krystyna Janda, Piotr Machalica i Andrzej Wajda,
próba Dwojga na hustawce w T. Powszechnym, 1990

asystent reżysera Jarosław Grzadzierski
asystent scenografa Małgorzata Sapetko

Andrzej Wajda, Janusz Morgenstern i Zbigniew Cybulski. Próba Dwojga na hustawce w T. Ateneum, 1960

inspirem Marek Gorzkowski
sufler Barbara Sadowska

Elżbieta Kępińska i Zbigniew Cybulski. *Dwoje na huśtawce* w T. Ateneum, 1960

fascynowała najwybitniejszych reżyserów. W Polsce pierwszy wyreżyserował *Dwoje na huśtawce* Andrzej Wajda. Prapremiera polska odbyła się na Scenie 61 Teatru Ateneum 23 grudnia 1960. Oto jak reżyser wspomina tamte czasy: „Kazdy ze studen-tów przynosi dzisiaj swoje sztuki — i wciska dyrektorowi jako warunek jego współpracy z teatrem. Dawniej było inaczej. Janusz Warmiński jako dyrektor T. Ateneum dał mi sztukę Gibsona *Dwoje na huśtawce*, do-kladając do tego jeszcze wybranych przez siebie (i nowo zaangażowanych do Warszawy) aktorów Elżbietę Kępińską i Zbig-niewa Cybulskiego. W tym wyborze sztuki i aktorów tkwił już przyszły sukces, do mnie należało już tylko dać mu kształt sceniczny.”) Przedstawienie zostało przyjęte entuzjastycznie przez publiczność i recenzen-tów: „*Dwoje na huśtawce* w tej inscenizacji nie tylko psychologiczny dramat dwojga ludzi, to także próba syntezy: życie człowie-ka zdanego tylko na siebie w świecie reki-nów i wilków, w świecie, w którym nikt nie ma czasu dla drugiego człowieka. Począ-kowo bawi się Wajda zawiązującą się znajomością między Giselą i Jerrym jak w Nie-winnych czarodziejach. Później jednak przedstawienie nabiera poważniejszej treści i wtedy staje się naprawdę interesujące. Wkracza w regiony prawdziwej sztuki” — pisał wówczas Roman Szydłowski.²⁾ Dziś Andrzej Wajda znów sięgnął po tę sztukę, by przypomnieć ją nam z Widzom w nowym przekładzie i w innej inscenizacji: „Tym razem, po latach doświadczeń aktors-kich i moich reżyserskich, chcemy zapro-po-nować Państwu powrót do końca lat 50. — brzmi to jak ciężki wyrok! Ale tyle się przecież później wydarzyło! Byłem wtedy młody, a coż nam zostaje innego niż ze-szczerą naiwnością zaczynać wszystko od nowa.” M.G.

¹⁾ Fragment nie publikowanego artykułu A. Wajdy do programu drugiej premiery *Dwoje na huśtawce* w jego reżyserii w T. Ateneum w r. 1986. Premiera ta wówczas nie doszła do skutku z przyczyn pozaarty-stycznych.

²⁾ „Trybuna Ludu” 1961, nr 11

Teatr Powszechny
im. Zygmunta Hübnera
Dyrektor naczelny Krzysztof Rudziński
Dyrektor artystyczny Andrzej Wajda
Zastępca dyrektora Grzegorz Kiszluk
Kierownik literacki Magdalena Ciesielska

Redaktor programu Magdalena Ciesielska
Opracowanie graficzne Małgorzata Buszewicz
Fotografie z T. Powszechnego — Renata Pajchel
Fotografie z T. Ateneum — Piotr Barańcz

Wydawca: Teatr Powszechny im. Zygmunta Hübnera
03-801 Warszawa, ul. Zamyskiego 20

Druk: „Poligrafus”
Warszawa, ul. Oszmiańska 11A

William GIBSON

Dwoje na huśtawce

ZE ZBIORU
Bogusza Dabrowskiego

